

РЕШЕНИЕ НА СЪДА

7 февруари 1985 година¹

По дело 135-83

с предмет преюдициално запитване, отправено до Съда, съгласно член 177 от Договора от Raad van Beroep, (Нидерландия) в производството, висящо пред този съд между

H. B. M. Abels

и

Административен съвет на Bedrijfsvereniging voor de Metaalindustrie en de Electrotechnische industrie (Професионална и търговска асоциация на металургичната и електротехническата промишленост)

относно тълкуването на Директива 77/187 на Съвета от 14 февруари 1977 г. относно сближаването на законодателствата на държавите-членки по отношение на защитата на правата на служителите в случай на прехвърляне на предприятия, дейности или части от дейности (ОВ L 61, стр. 26),

СЪДЪТ,

в състав: г-н Mackenzie Stuart, председател, г-н G. Bosco, г-н O. Due и С. Kakouris, председатели на състав, г-н Т. Koopmans, г-н U. Everling, г-н К. Bahlmann, г-н Y. Galmot и г-н R. Joliet, съдии,

генерален адвокат: Sir Gordon Slynn,

секретар: г-н Н. А. Rühl, главен администратор,

*

постанови настоящото

Решение

1. С определение от 28 юни 1983 г., постъпило в Съда на 11 юли 1983 г. Raad van Beroep (Съд по социалноосигурителни дела), Zwolle е отправил до Съда за преюдициално запитване съгласно член 177 от Договора за ЕИО два въпроса относно

¹ Език на производството: нидерландски.

* След като взема предвид становищата, представени от

- жалбоподателя Abels от адв. J. van der Hel,

- ответника Bedrijfsvereniging voor de Metaalindustrie en de Electrotechnische Industrie от адв. J. H. Meijs, в писменото съдопроизводство и от адв. W. M. Levelt-Overmars в устното съдопроизводство

- Нидерландското правителство от г-н I. Verkade в писменото съдопроизводство и от г-н A. Bos, в качеството му на представител, в устното съдопроизводство, подпомаган от адв. L. A. D. Keus,

- датското правителство от г-н L. Mikaelsen, в качеството му на представител,

- френското правителство от г-н G. Voivineau, в качеството му на представител,

- Комисията на Европейските общности от г-н M. Beschel, в качеството му на представител, подпомаган от адв. F. Herbert,

след изслушване на становището на генералния адвокат, представено на заседанието от 08 ноември 1984г.,

тълкуването на член 1, параграф 1 и член 3, параграф 1 от Директива 77/187 на Съвета от 14 февруари 1977 г. относно сближаването на законодателствата на държавите-членки по отношение на защитата на правата на служителите в случай на прехвърляне на предприятия, дейности или части от дейности (ОВ L 61, стр. 26).

2. Тези въпроси са били повдигнати в рамките на производство, започнато от г-н Н. В. М. Abels срещу Административния съвет на *Bedrijfsvereniging voor de Metaalindustrie en de Electrotechnische Industrie*.

3. Ищецът по главното дело е бил нает от дружеството с ограничена отговорност *Machinefabriek Thole BV* (наричано по-нататък „Thole”), Enschede, когато с последователни решения на *Arrondissementsrechtbank* (Районен съд), Almelo, Thole е получил „*surséance van betaling*” (съдебно разрешение за прекратяване на плащания по дълг), първоначално временно на 02 септември 1981 г. и после окончателно на 17 март 1982 г., преди да бъде обявено в несъстоятелност на 09 юни 1982 г. В рамките на това производство по несъстоятелност на основание на сключено от синдика споразумение, предприятието Thole е било прехвърлено от 10 юни 1982 г. на дружеството с ограничена отговорност *Transport Toerpassing en Produktie BV* (наричано по-нататък „ТТР”) от Enschede, което е продължило експлоатацията на предприятието, като пренаема по-голямата част от неговата работна сила, включително г-н Abels.

4. Последният, след като не е получил нито от Thole, нито от ТТР своето възнаграждение за периода 01 - 09 юни 1982 г., нито заплащане за отпуските, които му се полагат за въпросната година и пропорционална част от премиите в края на годината, е поискал да получи тези суми от *Bedrijfsvereniging*, който според него е задължен да ги плати съгласно нидерландското законодателство

5. Неговото искане е било отхвърлено с мотива, че по силата на членове 1639 aa) и 1639 bb) от Нидерландския граждански кодекс, въведени със Закона от 15 май 1981 г. за прилагане на Директива 77/187, задълженията на Thole по отношение на работниците, възникнали от трудовия договор, би трябвало да бъдат издължени от ТТР и следователно не е необходима намесата на *Bedrijfsvereniging*.

6. Директива 77/187, приета от Съвета на основание член 100 от Договора, предвижда в своите мотиви да „защитава служителите в случай на смяна на работодателя на предприятието, по-специално, при осигуряване на защитата на техните права”. За тази цел в член 3, параграф 1 от Директивата се постановява, че „правата и задълженията на прехвърлителя произтичат от трудов договор или трудово правоотношение, които съществуват към датата на прехвърлянето ... по причина на това прехвърляне, се прехвърлят на приобретателя”. Член 4, параграф 1 предвижда защитата на засегнатите работници срещу уволнение от прехвърлителя или приобретателя, без при това да се нарушава възможността за извършване на „уволнения, които могат да се предприемат по икономически, технически или организационни причини, които предполагат промени в работната сила”. Освен това член 6 от Директивата се налага на прехвърлителя и на приобретателя определени задължения, свързани с информиране и консултиране на представителите на работниците, засегнати от прехвърлянето. И на последно място член 7 посочва, че Директивата „не засяга правото на държавите-членки да прилагат или да въвеждат закони, подзаконови или административни разпоредби, които са по-благоприятни за служителите”.

7. Г-н Abels обжалва решението за отхвърляне на *Bedrijfsvereniging* пред *Raad van Beroep, Zwolle*, който като преценява, че решението което трябва да постанови, зависи

от въпроси, свързани с тълкуването на разпоредбите на Директива 77/187, спира производството и отправя до Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Приложното поле на член 1, параграф 1 от Директива 77/187/ЕИО включва ли също така и положението, при което прехвърлителят на предприятието е обявен в несъстоятелност или е получил „surséance van betaling”?

2) В случай че отговорът на първия въпрос е положителен, трябва ли член 3, параграф 1 от Директива 77/187/ЕИО да бъде тълкуван в смисъл, че задълженията на прехвърлителя, които се прехвърлят на приобретателя поради прехвърлянето на предприятието включват също така задълженията, които произтичат от трудовия договор или трудовото правоотношение, които са възникнали преди датата на прехвърлянето по смисъла на член 1, параграф 1?”

По първия въпрос

Относно определянето на приложното поле на директивата

8. По отношение на първия въпрос трябва да се отбележи на първо място, че по смисъла на член 1, параграф 1 от Директива 77/187, който определя приложното поле *ratione materiae* на тази директива, тя „се прилага при прехвърляне на предприятия, дейности или части от дейности на друг работодател, в резултат на прехвърляне или сливане, договорено съгласно закона”, като сливането не се разглежда в конкретния случай. Въпросът има за цел да се узнае дали в това определение се включва случаят, когато прехвърлителят на предприятието е бил обявен в несъстоятелност или е получил „surséance van betaling” (отсрочване на плащанията) като се има предвид, че въпросното предприятие е включено в масата на несъстоятелността или влиза в обхвата на „surséance van betaling”.

9. Според ищеца по главното дело, нидерландското правителство и Комисията изразят „overdracht krachtens overeenkomst”, което фигурира в нидерландския текст на директивата, показва че нейното приложно поле се ограничава само до прехвърляния, извършени въз основа на доброволно сключени споразумения, с изключение на всяко прехвърляне, осъществено в рамките на съдебно производство, което има за цел или принудителна обща ликвидация на имуществото на длъжника или премахване на финансовите трудности на длъжника, за да се предотврати подобна ликвидация. Упоменатите по-горе процедури се изключват дори в случай, когато става въпрос за продажба по споразумение, защото основният елемент на самостоятелността на сключване на договори отсъства, когато прехвърлянето става с намесата на съда и формата и съдържанието на продажбата, както от формална, така и от материална гледна точка се определя от претеглянето на различните интереси, въввлечени в тези процедури.

10. *Bedrijfsvereniging* и датското правителство изтъкват от друга страна, че тълкувана буквално спорната разпоредба не съдържа никакъв елемент, който да води до предположението, че Директивата изключва от своето приложно поле прехвърлянето, извършено в резултат на продажба чрез синдик по производството по несъстоятелност или длъжник, получил „surséance van betaling”.

11. Един сравнителен анализ на различните езикови версии на въпросната разпоредба показва терминологични различия между тези версии по отношение на прехвърлянето на предприятия. Докато немската версия („Vertragliche Übertragung”), френската

(„cession conventionnelle”), гръцката („συμβατική εκχώρηση”), италианската („cessione contrattuale”) и нидерландската („overdracht krachtens overeenkomst”) посочват ясно само прехвърляния, извършвани по силата на договор като позволяват по този начин да се направи заключение, че са изключени други начини за прехвърляне, като тези, които са резултат от административен акт или съдебно решение, то английската („legal transfer”) и датската версия („overdragelse”) указват по широко приложно поле.

12. Освен това трябва да се отбележи, че съдържанието на понятието договорено прехвърляне се различава в правната материя относно несъстоятелността на държавите-членки, както това се изяснява и в настоящото производство. Докато някои държави-членки в някои хипотетични случаи приемат продажбата, извършена в рамките на производство по несъстоятелност като обикновена продажба по договор, дори когато намесата на съдебния орган е предварителен етап при сключването на такъв договор, други съдебни системи изхождат в някои хипотетични случаи от концепцията, че продажбата се извършва по силата на акт на обществен орган.

13. При наличие на тези различия обхватът на оспорваната разпоредба не би могъл да се прецени единствено въз основа на тълкуването на текста Ж. Следователно е необходимо да се изясни нейното значение като се има предвид структурата на директивата, нейното място в системата на правото на Общността по отношение на режимите на обявяване в несъстоятелност, както и нейните цели.

Относно връзката между директивата и правната материя относно несъстоятелността

14. Както става ясно от упоменатите по-горе мотиви на Директива 77/187, тя има за цел за предпази работниците, като осигури защитата на техните права в случай на прехвърляне на предприятие.

15. Правната материя относно несъстоятелността се характеризира със специални процедури, които имат за предмет претеглянето на различните интереси, по-специално, интересите на различните категории кредитори, нещо което определя съществуването на специални правила във всички държави-членки, ефектът от които може да бъде дерогиране, най-малкото частично, на други разпоредби с общ характер, включително разпоредбите от социалното право.

16. Специфичността на правната материя относно несъстоятелността, срещана във всички съдебни системи на държавите-членки, се потвърждава също и в правото на Общността. Член 1, параграф 2, буква г) от Директива 75/129 на Съвета от 17 февруари 1975 г. за сближаване на законодателствата на държавите-членки относно колективните уволнения (ОВ L 48, стр. 29), която както и Директива 77/187 е приета за осъществяване на целите на член 117 от Договора, изключва изрично от прилагането на този акт работниците, засегнати от прекратяването на дейностите на предприятието, „когато това прекратяване произтича от съдебно решение”. Освен това спецификата на правната материя относно несъстоятелността е намерила още един израз с приемането на Директива 80/987 на Съвета от 20 октомври 1980 г. за сближаване на законодателствата на държавите-членки относно закрилата на работниците и служителите в случай на неплатежоспособност на техния работодател (ОВ L 283, стр. 23). Тази директива въвежда режим на гарантиране на плащането на дължимите суми под формата на трудови възнаграждения, като той се прилага също и към предприятията в несъстоятелност.

17. Към това се прибавя и фактът, че правилата относно производствата по несъстоятелност и относно аналогичните производства са много разнообразни в различните държави-членки. По тази причина, и като се има предвид, че правната материя относно несъстоятелността се подчинява, както в съдебните системи на държавите-членки, така и в правната система на Общността, на специфични правила, позволява да се направи заключение, че ако директивата е била предназначена да се прилага и по отношение на прехвърлянето на предприятия, извършвано в рамките на такива производства, би била включена изрична разпоредба за тази цел.

Относно целта на директивата

18. Това тълкуване на Директива 77/187 се налага също така след разглеждане на предназначението ѝ. Нейните мотиви показват, че защитата на служителите, която директивата си поставя за цел да гарантира в случай на прехвърляне на предприятия, се вписва в перспективата на „икономическото развитие” и необходимостта, посочена в член 117 от Договора, „да насърчат подобряването на условията на труд и подобряване на жизнения стандарт на работниците, така че да стане възможно тяхното хармонизиране, като същевременно бъде запазено подобрието”. Както Комисията правилно е обяснила, целта на директивата следователно е да не позволи реструктурирането в рамките на Общия пазар да засяга неблагоприятно работниците от засегнатите предприятия.

19. Страните са на различни становища по отношение на това дали икономическият и социален ефект е в полза или в ущърб на интересите на служителите при едно евентуално прилагане на директивата в случай на несъстоятелност или на подобна процедура.

20. *Bedrijfsvereniging* и датското правителство считат, че при това положение директивата е приложима с мотивите, че заетите лица, чийто работодател е обявен в несъстоятелност, са именно лицата, които имат най-голяма нужда от защита, и че от друга страна, когато такава защита е осигурена, както работниците, така и синдикът обикновено са по-склонни да продължат експлоатацията на предприятието, докато бъде извършено неговото прехвърляне.

21. За сметка на това нидерландското правителство и Комисията посочват някои неблагоприятни икономически последици за защитата на работниците, при положение че директивата се прилага към прехвърляне на предприятия в несъстоятелност или в режим на „*surséance van betaling*”. Според тяхното становище такова разширение на приложното поле на директивата би могло да разубеди потенциалния приобретател да купи предприятието при приемливи условия от кредиторите, които биха предпочели в този случай да продадат активите на предприятието поотделно. Това обаче би предизвикало загубата на всички работни места на предприятието, което влиза в противоречие с полезния ефект на директивата.

22. Това различие в оценката показва, че в настоящия етап на икономическо развитие съществува голяма несигурност относно влиянието върху пазара на труда на прехвърляния на предприятия в случаи на неплатежоспособност на работодателя и относно подходящите мерки, които трябва да се вземат, за да се защитят възможно най-добре интересите на работниците.

23. От изложеното по-горе следва, че не би могъл да се изключен сериозният риск от цялостно влошаване на условията на живот и труд на работниците, противно на

социалните цели на Договора. Следователно не би могло да се направи заключение, че Директива 77/187 налага на държавите-членки задължението да разширяват обхвата на предвидените от нея правила, като те обхванат прехвърлянето на предприятия, дейности или части от дейности, извършвани в рамките на производство по несъстоятелност, което има за цел ликвидирането на имуществото на прехвърлителя под надзора на компетентния съдебен орган.

24. Въпреки това е необходимо да се уточни, че ако поради упоменатите по-горе съображения такъв вид прехвърляния не влизат в приложното поле на упоменатата по-горе директива, държавите-членки са свободни да прилагат самостоятелно изцяло или частично принципите на тази директива единствено въз основа на своето национално право.

Относно прилагане на директивата в случаи на „surséance van betaling”

25. Въпреки че в конкретния случай прехвърлянето на предприятието е било извършено в рамките на производство по несъстоятелност, поставеният въпрос от националния съд има предвид също и случаите на прехвърляне, извършени в рамките на производство от типа „surséance van betaling”.

26. Страните се различават и в оценката си по въпроса дали такова прехвърляне трябва да следва същите правила по отношение на прилагането на Директива 77/187, както при прехвърляне в резултат от продажба, извършена от синдик по производство по несъстоятелност. В това отношение нидерландското правителство и Комисията изтъкват, че причините които се противопоставят на разширяването на приложното поле на директивата, така че то да обхване случаите на прехвърляне на предприятия в рамките на производство по несъстоятелност, противоречат също така и на нейната приложимост в случаите на предоставено на прехвърлителя право за отсрочване на плащанията.

27. От друга страна *Bedrijfsvereniging* и датското правителство приемат, че Директива 77/187 би трябвало да се прилага, когато прехвърлителят е получил отсрочване на плащанията, дори и когато директивата не би била приложима в случай на прехвърляне, извършено в рамките на производство по несъстоятелност. В противен случай отсрочването на плащанията би могло да бъде поискано именно с цел извършване на прехвърляне в ущърб на правата на работниците.

28. Необходимо е да се отбележи, че процедура от типа „surséance van betaling” има някои общи характеристики с производството по несъстоятелност, като подобно на него тя, по-специално, притежава съдебен характер. Въпреки това обаче тя се различава от него с по-ограничения си обхват по отношение на надзора, упражняван от националния съд, както по откриването, така и по протичането на процедурата. Освен това целта на такава процедура е на първо място запазването на имуществото на неплатежоспособното предприятие, и при възможност продължаване на дейността на предприятието с помощта на общо отсрочване на плащанията, с цел да се намери решение, което позволява да се гарантира дейността му в бъдеще. При липса на такова решение процедура от този вид може в конкретния случай да завърши с обявяване в несъстоятелност на длъжника.

29. От това следва, че причините, които се противопоставят на прилагането на директивата към случаите на прехвърляне на предприятия в рамките на производство

по несъстоятелност, не са валидни за производство от този тип, извършено на по-ранен етап.

30. Поради тези причини е необходимо да се отговори на първия въпрос, че член 1, параграф 1 от Директива 77/187 на Съвета от 14 февруари 1977 г. не се прилага при прехвърляне на предприятие, дейност или част от дейност, когато прехвърлителят е бил обявен в несъстоятелност, като се има предвид, че въпросното предприятие или дейност са част от несъстоятелността, без при това да се нарушава възможността на държавите-членки да прилагат самостоятелно принципите на директивата по отношение на такова прехвърляне. Директивата се прилага обаче при прехвърляне на предприятие, дейност или част от дейност на друг работодател в рамките на процедура от типа „surséance van betaling”.

По втория въпрос

31. Вторият въпрос по същество има за цел да установи дали член 3, параграф 1 от Директива 77/187 трябва да се тълкува в смисъл, че включва също така задълженията на прехвърлителя, които произтичат от трудов договор или трудово правоотношение, които са възникнали преди датата на прехвърлянето.

32. Съгласно алинея 1 от упоменатата по-горе разпоредба „правата и задълженията на прехвърлителя, които произтичат от трудов договор или от трудово правоотношение, които съществуват към датата на прехвърлянето по смисъла на член 1, параграф 1, поради това прехвърляне се прехвърлят на приобретателя”. Вторият параграф въпреки това уточнява, че „държавите-членки могат да предвидят, че и след датата на прехвърлянето по смисъла на член 1, параграф 1 прехвърлителят и приобретателят са съвместно отговорни за изпълнение на задълженията, които произтичат от трудов договор или трудово правоотношение”.

33. *Bedrijfsvereniging* и Комисията поддържат становището, че спорната разпоредба обхваща всички задължения на прехвърлителя, които произтичат от трудов договор или трудово правоотношение, включително исковите на работниците, които вече са били изискуеми по отношение на бившия работодател. Това произтича от целта на директивата, която цели да защити работниците, и по-специално, запазването на техните права при смяна на работодателя.

34. От друга страна нидерландското правителство смята, че тази разпоредба трябва да бъде тълкувана в смисъл, че тя не налага прехвърляне на дълговете, възникнали преди прехвърлянето на предприятието, при положение че по силата на признатия принцип в областта на договорното право, даден длъжник не би могъл да прехвърли своите дългове на трето лице без съгласието на своите кредитори. Въпреки това националният законодател е свободен да обяви новия работодател за отговорен за тези дългове съвместно с бившия работодател, за да премахне риска за работниците от евентуално изчезване на прехвърлителя след прехвърлянето.

35. Датското правителство от своя страна прави разлика между прехвърлянето на предприятие чрез обикновена продажба, включително в положение на отсрочено плащане и прехвърлянето на предприятие чрез синдик по производство по несъстоятелност. Докато в първия случай приобретателят би наследил от прехвърлителя всички негови задължения, които произтичат от трудово правоотношение, във втория случай той няма да бъде длъжен да поеме старите

задължения, които влизат в несъстоятелността по силата на законодателството относно производство по несъстоятелност.

36. Необходимо е да се припомни, че член 3, параграф 1, алинея 1 от Директива 77/187 препраща в общ смисъл и без никаква резерва към „правата и задълженията, които произтичат за прехвърлителя от трудов договор или от трудово правоотношение, които съществуват към датата на прехвърлянето”. Втората алинея от него, която разрешава на държавите-членки да предвидят, че „и след датата на прехвърлянето” прехвърлителят и приобретателят са съвместно отговорни за задълженията, посочва, че приобретателят е този, който на първо място носи отговорност за посрещането на разходите, които произтичат от правата на служителите, които съществуват към момента на прехвърлянето.

37. Това тълкуване се потвърждава и от факта, че член 3, параграф 3 изключва изрично от приложното поле на спорния параграф 1 „правата на работниците за получаване на пенсия за старост, инвалидност или наследствена пенсия по допълнителни за компанията или между компаниите пенсионни схеми, извън задължителните социално-осигурителни схеми в държавите-членки”. Съществуването на такава специална клауза, която ограничава приложното поле на основното правило, води до заключението, че член 3, параграф 1 обхваща всички права на служителите, които не са обхванати от това изключение, независимо дали тези права са възникнали преди или след прехвърлянето на предприятието.

38. Следователно на втория въпрос трябва да се отговори, че член 3, параграф 1 от Директива 77/187 трябва да се тълкува в смисъл, че той включва задълженията на прехвърлителя, които произтичат от трудов договор или трудово правоотношение, които са възникнали преди датата на прехвърлянето, при спазване единствено на изключенията, предвидени в параграф 3 от упоменатия по-горе член.

По съдебните разноски

39. Разноските, направени от нидерландското и датското правителство, както и от Комисията на Европейските общности, които са представили становища пред Съда, не подлежат на възстановяване. С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело има характер на инцидентен установителен иск в производството пред националната юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски.

По изложените съображения,

Съдът,

като се произнася по въпросите, поставени пред него от Raad van Beroep, Zwolle с Определение от 28 юни 1983 г., реши:

1) Член 1, параграф 1 от Директива 77/187 на Съвета от 14 февруари 1977 г. не се прилага при прехвърляне на предприятие, дейност или част от дейност, когато прехвърлителят е бил обявен в несъстоятелност, като се има предвид, че въпросното предприятие или дейност са част от несъстоятелността, без при това да се нарушава възможността на държавите-членки да прилагат самостоятелно принципите на директивата по отношение на такова прехвърляне. Но въпреки това директивата се прилага при прехвърляне на предприятие, дейност или част

от дейност на друг работодател в рамките на процедура от типа „surséance van betaling”.

2) Член 3, параграф 1 от Директива 77/187 трябва да се тълкува в смисъл, че той включва също така задълженията на прехвърлителя, които произтичат от трудов договор или трудово правоотношение, които са възникнали преди датата на прехвърлянето, при спазване единствено на изключенията, предвидени в параграф 3 от упоменатия по-горе член.

Подписи

Произнесено в открито съдебно заседание в Люксембург на 7 февруари 1985 година.

Подписи